

Observații finale

Cercetarea argoului din perspectivă stilistică este o temă amplă și interesantă, nu numai din perspectivă teoretică, ci și analitică. În cercetarea filologică europeană și americană, preocupările pentru stabilirea identității lingvistice și a valențelor stilistice ale argoului s-au manifestat încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Într-unul din primele studii științifice privind argoul tinerilor, Willard Gore de la Universitatea din Michigan (1896: 197) observa că, în viziunea studenților chestionați, argoul reprezenta „un protest imediat împotriva convenționalismului”, „o reacție mai mult sau mai puțin conștientă împotriva autorității” sau „o încercare de a scăpa de rutina și de obișnuințele de vorbire”. De atunci și pînă în prezent, percepția vorbitorilor asupra întrebuirii argoului în procesul de comunicare a rămas aproape neschimbată, întrucît elevii și studenții care au acceptat să răspundă unor chestionare au considerat că argoul este incompatibil cu regulile conversației formale.

Pornind de la convingerea că limba este, pentru vorbitor, o manifestare dinamic-contextuală, cu grade variabile de adecvare funcțional-expresivă, a unor reguli însușite și întrebuințate în conformitate cu libertățile și limitele determinate de tradiția comunității din care fac parte protagoniștii actului de comunicare, am adoptat ipoteza că argoul este o normă. Demersul de validare a acestei ipoteze, inspirată de unele din considerațiile lui Eugen Coșeriu cu privire la tricotomia sistem-normă-vorbire, se sprijină pe două principii: variabilitatea și specializarea. Presupunînd că, în esență, identitatea unei norme este strîns legată de dinamica lingvistică din cadrul unei comunități date, adică de ceea ce Coșeriu (2004: 70) numește „realizare normală”, se observă că anumite constante în exprimare reflectă constituirea de modele lingvistice prin solidaritatea dintre libertățile de care dispune

orice sistem lingvistic și factorii (istorici, geografici, sociali, culturali etc.) care limitează sau împiedică realizarea concomitentă a tuturor libertăților permise de sistem.

Dacă se acceptă că folosirea argoului în comunicare este reglată de acțiunea unei norme, mai precis de manifestarea unor constante de uz, atât la nivelul grupului cât și la nivelul individual al vorbitorului, se poate aprecia că identitatea acestui tip de realizare se dezvoltă mai ales sub aspect semantic, fără a exclude particularitățile de natură fonetică sau cele de ordin morfosintactic, generate de randamentul funcțional al diverselor asocieri sintagmatice.

Din acest punct de vedere, revizuirea critică a unora din cele mai importante ipoteze referitoare la identitatea argoului a avut rolul de a separa elementele pertinente și valoroase de considerațiile conjuncturale și simplificările metodologice ocazionale, cu scopul de a integra într-o concepție relativ unitară diversele opinii științifice reprezentative pentru evoluția ideilor referitoare la identitatea lingvistică și la potențialul expresiv al faptelor de limbă argotice.

Întrucât una din cele mai importante probleme ridicate de cercetătorii interesați de studierea argourilor are în vedere expresivitatea argotică sau, mai precis, valorile stilistice ale întrebuințării argoului în comunicare, elementul central al lucrării este reprezentat de analiza unor realizări expresive atât în comunicarea orală cât și în limba scrisă.

Fără să fi avut intenția de a realiza descrieri exhaustive, am considerat oportună prezentarea unor modele flexibile de analiză în care valorile expresive ale argoului să nu fie supuse unor distincții rigide și lipsite de relevanță din perspectiva uzului lingvistic. Modalitatea de sistematizare a capitolelor își are originea în tendința de a utiliza o metodologie de tip contextual (analiza conversației, analiza pe niveluri, analiza distribuțională, analiza componentială, instrumente metodologice preluate din psiholingvistică etc.) care să pună în evidență valorile stilistice

ale convergențelor și divergențelor existente în exprimarea orală și în cea scrisă.

Trebuie precizat că o serie de probleme legate de utilizarea argoului în interacțiunea verbală au rămas doar enunțate (potențialul expresiv al unor inovații ortografice apărute în comunicarea scrisă prin intermediul internetului, valorile stilistice ale argotismelor în muzica contemporană, în arta grafitti etc.), în vreme ce alte aspecte nu făcuseră obiectul cercetării de față (traducerile). Întrebuințarea argoului în mijloace de informare în masă este o altă temă care fost numai parțial problematizată. Pătrunderea argoului în presă este un proces care se află în atenția mai multor specialiști. Ar trebui amintite, în acest sens, recente monitorizări – solicitate de Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) – privind întrebuințarea corectă a limbii române în discursul public, unele lucrări de lexicologie (Stoichițoiu-Ichim, 2001, 2006) și de stilistică (Zafiu, 2001). De altfel, această temă de cercetare ar putea constitui obiectul unei cercetări monografice, pentru a observa în ce măsură presa românească a contribuit și contribuie la răspândirea argotismelor, favorizând, astfel, dezvoltarea stratului argotic comun. De exemplu, în literatura de specialitate americană există studii care au arătat că presa a contribuit hotărâtor la punerea în circulație a unor creații argotice încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, adică în jur de 1880, poate chiar mai devreme (Lumiansky, 1950). Pe terenul limbii române este edificator faptul că primul glosar amplu de termeni argotici (Scântee, 1906) este publicat într-un cotidian (*Dimineața*).

Literatura, filmul și muzica sînt domenii culturale care au asimilat elementul argotic și care, pentru o judecare adecvată a fenomenului, merită a fi cercetate îndeaproape. Admițînd că acestea sînt realizări firești care pun în lumină libertatea de expresie, ne putem totuși întreba ce factori contribuie la întrebuințarea argoului în discursul parlamentar, aspect semnalat de cercetători (Zafiu, 2007: 191), dar care așteaptă încă o

descriere pe măsura complexității sale. Educația fragilă și/sau lipsa de cultură a unor oameni politici converg în dezvoltarea unui discurs precar, infuzat, în unele situații, cu elemente de limbaj suburban, introduse în comunicare cu intenția de dezvoltare a note ironice sau parodice, dar care nu fac decât să pună în evidență slăbiciunile de gândire și de limbaj ale actanților. Cuvinte, sintagme și formulări precum *abureală*¹, *mînărie*², *ministrul-trombonist*³, *caterincă și mult fum*⁴, *am oprit o grămadă de șmenuri*⁵, pentru a aminti doar o parte infimă a volumului de fapte de limbă colocviale și argotice care apar în declarațiile politice ale unor parlamentari, ilustrează întrebuintarea neadecvată a unor fapte de limbă incompatibile, am spune, cu un model de discurs parlamentar, motiv pentru care merită studiate și, pe cât posibil, evitate în exprimare.

În altă ordine de idei, cercetarea de față nu se înscrie în seria de studii care au ca obiect de cercetare istoria argoului. De altfel, în plan lexico-sematic, descrierea termenilor argotici din perspectivă diacronică sau contrastivă presupune erudiție și grad maxim de competență în rezolvarea unor controverse etimologice, în clarificarea impactului unor influențe străine și în identificarea unor argumente care să suplinească lipsa documentelor scrise. În aceste condiții, nu este de mirare că foarte puțini cercetători occidentali (Noll, 1991; Beier, 1995; Green, 1986, 1993) au realizat studii diacronice și numai pentru argourile cu atestare multiseculară. În lipsa unui dicționar istoric al argoului românesc și a documentelor anterioare secolului al XIX-lea care să ateste existența argoului românesc, studiile de stilistică diacronică rămân în stadiul de deziderat.

¹ Ședința Camerei Deputaților, 28 septembrie 2006.

² Ședința Camerei Deputaților, 11 septembrie 2007.

³ Ședința Camerei Deputaților, 4 martie 2008.

⁴ Ședința Camerei Deputaților, 7 martie 2006.

⁵ Ședința Camerei Deputaților, 14 noiembrie 2006.